

صفحه آرای پللی بین نویسنده و خواننده

نسرین بنیادی

داشت و تلخیص از:

روانشاد منصور حسین زاده

صفحه آرای مجله اگر چه کاری ذوقی و احساسی است، ولی قانونها و دستورالعملهای تدوین شده و مشخصی دارد. به طور ضمیمی در پس هر یک از این دستورالعملها، استدلالهای حسی، منطقی و تجربی نهفته است.

از زمانی که صفحه آرای در نشریه های مورد توجه قرار گرفت، اختلاف بین روزنامه و مجله - که تا آن زمان یکی بودند آشکار شد. به عبارتی صفحه آرای (لی آوت)، جریان طرح ریزی و الگوی بصری مجله شد. صفحه آرای مجله ها و روزنامه ها گرچه در بعضی موارد وجوه اشتراکی دارند، ولی معمولاً ویژگی و خصوصیتهای صفحه آرای مجله با روزنامه متفاوت است.

مجله چیست؟

در عرف مطبوعات، هرگاه ترتیب انتشار نشریه ای حد اکثر ماهی یک بار باشد، بر آن نشریه، عنوان «مجله» می گذارند. قطع، تعداد صفحه ها، ترکیب موضوعی مطالب و حتی نوع ماشین چاپی که مورد استفاده قرار می گیرد، از جمله مواردی است که تفاوت میان ترکیب ظاهری مجله و روزنامه را می توان تشخیص داد.

مجله مجموعه ای از مطالبی است که به طور مرتب با فاصله های معین زمانی منتشر می شود؛ مطالبی که درباره یک یا چند موضوع مختلف می باشند. کلمه Magazine به معنای بازاریا ابزار اجناس گوناگون است. اما خریدار مجله تمام اجناس را یکجا خریداری می کند و از میان اجناس، آنچه را که مورد توجه اوست، بهره برداری می کند و آن گاه به انتظار شماره بعد می ماند.

بنابراین تعریف قانونی مجله بدین قرار است: «مجله، نشریه ای است که برای روشن کردن افکار مردم در زمینه های مختلف اجتماعی، سیاسی، علمی، فنی یا ادبی و ترقی دادن سطح معلومات مردم و نشر اخبار و اطلاعات و مطالبی هام المنفعه و انتقاد و اصلاح اندیشه در امور عمومی، به طور منظم و در زمان معینی منتشر می شود». اولین ارزش و اهمیت مجله، ظاهر آن، مانند: عکسهای رنگی، کیفیت کاغذ، تصویرپردازی استادانه و استفاده مناسب از رنگ و... است که کل این مجموعه در صفحه آرای گنجانیده می شود. لی آوت یا صفحه آرای عبارت است از طرح ریزی برای یک صفحه یا گروهی از صفحه ها؛ اما در اصطلاح به الگویی نهایی صفحه های چاپ شده نیز لی آوت گفته می شود. از طرفی لی آوت وسیله ای برای ارائه اطلاعات نویسنده در انواع شکلهای از قبیل متن،

تصویر یا ترکیب متن و تصویر و سایر عوامل نمایش دهنده است.

عناصری در صفحه آرای به کار گرفته می شوند که کاربرد هر کدام از آنها پیرو اصول و قواعد مخصوصی است؛ هر چند که در مجموع ذوق و سلیقه هنرمند نقش غیر قابل انکاری در صفحه آرای تخصصی و جذاب دارد. نام مجله، قطع، رنگ، عکس، طراحی صفحه ها، تیر و سوتیر، ستون بندی و انتخاب حروف، از جمله عناصر مهم صفحه آرای یک مجله به شمار می روند.

نام مجله:

نام مجله، یک علامت تجارتي یا نشانه است. نام، باید مشخص، چشمگیر و به آسانی قابل شناسایی و در عین حال جالب باشد. نام، معمولاً در بالای جلد چاپ می شود و سه اصل ظاهر خوشایند، درک آسان و جذابیت بصری باید در آن رعایت شود. عنوان مجله بهتر است طراحی شود تا اینکه حروفچینی شود.

قطع مجله

قطع مجله معمولاً کوچکتر از روزنامه است و انتخاب آن باتوجه به اندازه کاغذهای استاندارد به منظور صرفه جویی و اجتناب از دور ریختن کناره های بیشتر است. تغییر قطع مجله، نباید ناگهانی باشد، ولی در تجربه ثابت شده، بحرانهای کاغذ یکی از دلایل اصلی تغییر ناگهانی «قطع» بوده است. چند اصل مهم وجود دارد که در انتخاب قطع می باید رعایت شود.

- سهولت و راحتی برای در دست گرفتن

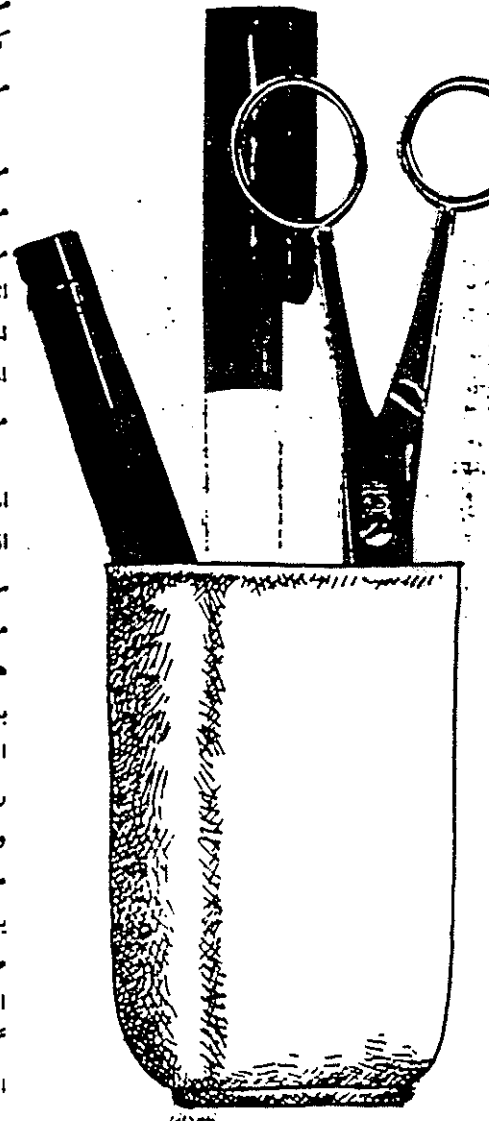
- تناسب بین اندازه و محتوای مجله، مثلاً عرف قطع مجله های کودکان در ایران ۱۶/۵x۲۱ سانتیمتر است و قطعهای بزرگتر چندان رواج نداشته است. محدودیت فنی از لحاظ اندازه استاندارد در دستگاههای چاپ نیز گاه تعیین کننده قطع مجله است. نگاهی به تاریخ مجله های ایران نشان می دهد که قطع مجله های عمومی معمولاً بزرگتر از مجله های تخصصی بوده است.

روی جلد

عنصر بعدی که نظر مخاطب و خواننده را به خود جلب می کند، روی جلد است. چند عامل، طرح ظاهر و روی جلد مجله را تعیین می کند. اما تمامی این عوامل به عنوان عامیانه ای استاندارد پذیرفته نشده است. عوامل مزبور به قرار زیر است:

الف - تخصصی یا عمومی بودن مجله

ب - عوامل فرهنگی، مثل هدف جلب خواننده به منظور بالا بردن تیراژ تا حد سقوط به سنیقه توده ها

شهای غلط خوانندگان و پیروی از جریانهای رست فرهنگی می تواند روی ظاهر (روی جلد) اثر بگذارد. مثلاً در رژیم گذشته تصاویر زنان ریزه هنر پبشه های خارجی و داخلی، به عنوان روی روی جلد، معرّف یک جریان فرهنگی به ن یکی از لوازم فرهنگ مصرفی بود.

ج - مخاطبان خاص، عامل دیگری است که سب و ظاهر روی جلد را تعیین می کند. چنانکه ریرهای روی جلد مجله های کودکان با مجله شی کاملاً متفاوت است.

د - حوادث، تنشها و دگرگونیهای اقتصادی، سی و اجتماعی که باعث دگرگونیهای عمده سامه می شود، نیز به صورت مقطعی بر روی له ها اثر گذاشته است. مثلاً تصویرهای روی مجله ها در سالهای ۳۳-۱۳۳۱ با مضمونهای سیاسی به صورت عکس و مونتاژ عکس (فحشهای سیاسی) فراوان دیده می شد.

روی جلد مجله باید در خیر شخصیت و محتوای ه باشد. در عین حال، ضروری است که روی د توجه مخاطب را جلب کند و میل به ورق زدن یچه به محتوا را در وی برانگیزد. تصویر پردازی ی جلد می تواند نمونه ای انتخابی از محتوای سلی مجله باشد که در این صورت، خواننده را به ن مجله راهنمایی می کند. چند عامل زیر را توان به عنوان موقیت روی جلد گفت:

الف - طرح و تصویر پردازی در هر شماره، تنوع ی را داشته باشد.

ب - طرح روی جلد عجیب، و ناآشنایی آن با ن، تا حدود زیاد به موفقیت مجله کمک کند، مشروط بر اینکه میزان این عجیب بودن به ی نباشد که تماشاگر را دلزده کند. بلکه باید ن باشد که، خواننده را مجبور به کنجکاوی کند. چنین در طراحی روی جلد به چند سؤال باید یخ داد.

ج - آیا کاغذ روی جلد از جنس شیز، یا کاغذ ی انتخاب شده است؟

د - مجله در چه مکانی برای فروش عرضه هد شد؟

ه - مجله برای چه گروهی منتشر می شود؟ تصویر شخصیتهایی که بر روی جلد به کار فته می شیند، باید به گونه ای انتخاب شود که یه نگاه تصویر به درون مجله باشد. علاوه بر این ویرها باید آن چنان بر روی جلد به کار روند که گیتی تصویر حتماً در پایین صفحه قرار گیرد. در صورت، رابطه ترکیب تیر (تیری) که از مطالب

داخل برای روی جلد برگزیده شده) و تصویر روی جلد باید حتماً رعایت شود و چنان نباشد که با یکدیگر بیگانه باشند. عکس در بسیار از موارد، به خودی خود، ارزش پیام رسانی دارد؛ درحالی که ممکن است پیام یا خبری را تکمیل کند و گاه به جای پیام یا خبر بنشیند.

عکس، خواننده را به طور مستقیم در کوران حوادث قرار می دهد و در عین حال، او را سرگرم نیز می کند. عکسهایی که در مجله ها چاپ می شوند، چهار نوع هستند:

- ۱- عکسهای منفرد با تیر و شرح عکس جداگانه
- ۲- عکسهای منفرد، داخل یک متن و خیر
- ۳- عکسهای پی در پی (مانند باندهای تصویری)

۴- عکسهای مونتاژ

هر عکس یا تصویر دارای زاویه دید مخصوصی است. این زاویه، مسلط به نقطه ای است که تصویر به آن نگاه می کند. اگر تصویری به سنجب نگاه کند، عمل پیاده کردن آن در سمت راست صفحه است. در مورد تصویرهای اشخاصی که دارای زاویه دید ختشی نیستند، یعنی به یکی از ستهای راست، یا چپ تمایل دارند، باید دقت شود که تا حد ممکن، آنهایی انتخاب شوند که زاویه دید به

صمت داخل مجله باشد. در انتخاب عکس بسیاری مجله چند اصل را باید مورد توجه قرار داد.

- ۱- آیا عکس ارزش خبری دارد و می تواند قدرت تجسم را در بیننده تقویت کند؟
- ۲- آیا عکس ارزش هنری دارد؟
- ۳- آیا عکس اختصاصی است؟

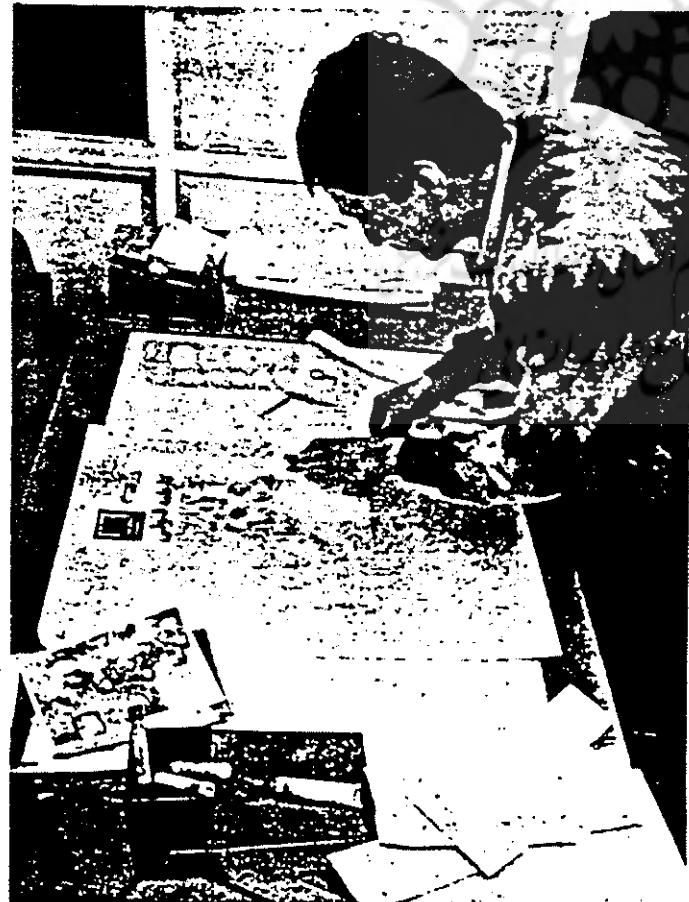
طراحی صفحه

طراحی صفحه این چند وظیفه اساسی را در مجله عهده دار است:

اطلاع می دهد؛ توجه را جلب می کند؛ سرگرم می کند؛ و آگاه می سازد. طراحی صفحه در واقع ترکیبی است که از تصویر، حروف،

رنگ و... به وجود می آید. در طراحی مجله (جز روی جلد) باقی صفحه ها به صورت زوج هستند، و بیننده همواره دو صفحه را با هم می بیند. بنابراین هیچ صفحه ای بدون در نظر گرفتن صفحه مقابل خود نباید صفحه آرایشی شود. در صفحه آرایشی یک صفحه گسترده همواره لازم است که بر حاشیه بین دو صفحه غلبه شود. دو صفحه روبرو را می توان با عواملی مانند نوع حروف، تصویر پردازی، رنگ، فضای سفید، حروف چینی، کادن ویا ترکیبی از تمامی این عوامل به هم ربط داد. از جمله عوامل مهمی که دو صفحه را به هم مربوط می سازد، عکس افقی است که حاشیه بین دو صفحه را ازین می برد.

برای مشخص کردن دو موضوع مختلف از یکدیگر در یک شماره مجله، می توان از دو آرایش ستونی متفاوت استفاده کرد. طراحی صفحه باید چنان با موضوع هماهنگ باشد که طراح آن راحس کند. در عین حال، سلیقه خواننده را نیز باید در نظر داشت. باید توجه داشت که طراحی صفحه ها یک هنر و کار عملی است. یعنی تنها برای به وجود آوردن یک کار هنری نیست بلکه نتایج عملی آن نیز در طرح دخالت دارد.

رنگ

رنگ، عنصر بسیار مؤثری در مجله است و عکس عملهای آنی را در مخاطب ایجاد می کند. رنگ آمیزی جالب روی جلد، تأثیرش بیشتر از تیرهای هیجان انگیز است. زیرا رنگ آمیزی در زمانی کوتاه دیده می شود، در حالی که تیر جالب را باید اول دید، بعد خواند و در مرحله سوم آن را فهمید و درک کرد. بهترین رنگها برای روی جلد رنگهای کنتراست (متقابل) است. درحالی که برای ایجاد یک فضای جالب، برای آسان خواندن، لازم است از رنگهای هارمونیزه (هماهنگ) و تنالیه استفاده کرد. رنگ حروف متن، باید کاملاً سیاه چاپ شود. چون چاپ سیاه حروف (به ویژه حروف خیلی ریز)، اغلب خاکستری به نظر می رسد. استفاده از چاپ حروف رنگی بر روی متن تصویر، دقیقاً باید باتوجه به رنگ اصلی تصویر متن صورت گیرد. یعنی اگر رنگ در تصویر متن نارنجی است بهترین نوع رنگ حروف چاپ شده روی این تصویر آبی است.

تیر و سوتیر

تیر باعث تمرکز خواننده بر روی موضوعی خاص می شود، می تواند با حروف و صفحه آرای مناسب خواننده را جذب کند. تیر در عین حال، خواننده را به سرعت با موضوع مربوط می کند. کاربرد تیر در مجله مانند تصویر پردازی است. یعنی نوع آرایش و اندازه حروف تیر باید برای موضوعی که شرح می دهد مناسب باشد.

در مجله ها معمولاً از تیرهای کوتاه تر استفاده می شود. در حقیقت یک تیر ده حرفی در مجله، کسی غیر عادی است. اندازه حروف تیر باید آن قدر بزرگ باشد که توجه خواننده را به خود جلب کند. همچنین فضای سفید زیاد و مناسبی در اطراف صفحه باید باشد تا با تقابل در صفحه، باعث جلب توجه بیشتر شود. زمانی کاربرد تیر در بالای صفحه های مجله عادی بود، درحالی که امروزه روشهای متنوعتری از کاربرد تیر در صفحه رایج است. برای انتخاب اندازه تیر باتوجه به اهمیت مطلب یا خبر، چند نکته را باید در نظر داشت.

الف - پهنای تیر (یک ستونی، ...) چقدر باید باشد؟

ب - تیر چند سطری باید باشد؟

ج - تعداد حروف تیر چند است؟ و اندازه آنها در ستونها و سطرها چقدر باید باشد.

ساده ترین نوع تیر یک خطی است. ولی اکثر تیرها ضوابطی از آن هستند که در یک خط جای

بگیرند. تیرها را معمولاً با شکلهای هندسی خاصی در داخل ماکت صفحه قرار می دهند. تیرها را از نظر تعداد ستون و سطر می توان به تیر یک ستونی یک سطری، یک ستونی چند سطری، چند ستونی، یک سطری سراسری، و چند سطری سراسری تقسیم کرد. شکلهای دیگر آرایش تیر، پلکانی، هرم وارونه، مثلثی، نامساوی و متمرکز، نامساوی و متعادل به راست و چپ هستند. علاوه بر این شکلهای می توان تیر را به صورت لوزی، چند ضلعیهای نامساوی الاضلاع یا نامساوی و امثال آن آرایش کرد. تیر مجله را می توان در هر جای صفحه به کاربرد به شرطی که قدرت کافی برای جلوه در فضای سفید را از نظر اندازه داشته باشد. سوتیر بعد از تیر، دومین متنی است که توسط خواننده مطالعه می شود. سوتیر به لحاظ حروف کوچکتر از تیر، ولی بزرگتر از متن اصلی است و وظیفه آن توسعه و توضیح ایده بعد از تیر است و در قاعده توجه بیشتر به پیام یا مطلب را باعث می شود. بنابراین، سوتیر باید به اندازه کافی بزرگ باشد تا توجه لازم را در متن مطالب ایجاد کند.

حروف

«حروف» از عنصر مهم دیگری است که در صفحه آرای مجله باید به آن توجه کرد. مهمترین مشخصه حروف، اندازه های متفاوت آنهاست. واحد اندازه گیری حروف «پوینت» می باشد و هر پوینت، برابر ۱/۷۲ اینچ است. ریزترین حروف، ۴ پوینت و درشت ترین آنها، ۸۴ پوینت است.

اندازه حروف در تیر، سوتیر، لید متن اصلی متفاوت است. معمولاً تیر، بزرگتر از سوتیر و سوتیر بزرگتر از متن اصلی و لید مشخصتر از حروف متن هستند. آرایش حروف (متن) در صفحه، در قالب ستون بندی صورت می گیرد. ستون بندی مجله ممکن است دو، سه، یا حتی چهار ستونی باشد. تعداد ستونها معمولاً با روش و سبک مجله تنظیم می شود. ولی اغلب مواقع امکان انتخاب وجود دارد تا تصاویر و سایر عوامل مطلب را بهتر در صفحه جاسازی کرد.

حروف چینی به شیوه های مختلف صورت می گیرد. مهمترین آن، حروف چینی با ماشین تحریر، تایپ، خطوط تحریری (شابلون)، حروف برگردان، حروف چینی دستی، حروف چینی ماشینی، فتوتایپ، لایترون، لایتوینم، فتوتویک اینترتایپ، لایتوتایپ و فتوتایپ است ■

طراحی صفحه... اطلاع می دهد؛
وجه را جلب می کند، سرگرم می کند
آگاه می سازد.

... امروز روشهای متنوعتری
از کاربرد تیر در صفحه رایج است.